

Judith Butler

1952, Cleveland, Ohio, USA

Bibliografie – výběr

Subjects of desire. Hegelian Reflections in the 20th Century France (1987)

Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity (1990)

Bodies that Matter. On the Discursive Limits of “Sex” (1993)

Excitable Speech. A Politics of the Performative (1997)

Precarious Life. The Powers of Mourning and Violence (2004)

Undoing Gender (2004)

Frames of War. When is Life Grievable? (2009)

Dispossession. The Performative in the Political (2013 – with A. Athanasiou)

Senses of the Subject (2015)

<https://www.youtube.com/watch?v=Q50nQUGil3s>

<https://www.youtube.com/watch?v=Bo7o2LYATDc>

Gender Trouble (1990)

3 vlny feminismu:

1. Liberální feminismus - boj za stejné volební a kariérní právo

2. Socialistický feminismus – kritika kapitalistické nerovnosti, boj za stejná práva a povinnosti v kariéře a rodičovství - podržení rodinné i heterosexuální matrice

3. Postfeminismus = Queer theory

– kritika feministické konstrukce pojmu ženy jakožto nástroje k prosazení určitých požadavek a dosažení emancipačních cílů (rovnoprávnosti žen a mužů z hlediska rodiny a práce)

Feminismus některé ženy ze své definice ženy vylučuje (lesby, ženy bezdětné, jeptišky, ženy vyznávající jiné náboženství než křesťanství...), čímž podkopává feminismus jakožto hnutí všech žen.

Postfeminismus je nekončícím revizionismem - zpochybňuje metafyzické předpoklady pojmů žena/muž, maskulinní/femininní i diskursivní předpoklady jejich normativního performování

***Gender Trouble* (1990)**

Druhé pohlaví Simone de Beauvoir – ženou se nerodíme, ženou se stáváme...
(splývání pohlaví a rodu)

Reakce Butler - pohlaví není rod; rod je pouhá normativní konstrukce

4 teoretické inspirace:

1. Foucault: genealogie rodových diskursů – kritika morálky rodových norem jakožto protikladných atributů žen a mužů přidělených a kontrolovaných biomocí (fallogocentrismus a kompulsivní heterosexuální diskurs)

2. Derrida: dekonstrukce binární opozice rodů jakožto totální difference – oproti tomu klade Butler *différance* jako místo života

3. Austin: performativ – gender nemůžeme mít, můžeme se jen stávat rodem tím, že ho performujeme, děláme ze sebe výraz rodové normy

4. Gramsci: genderová hegemonie – nadvláda heterosexuálního modelu, která určitým tělům a sexualitám přisuzuje “přirozenost”

***Gender Trouble* (1990)**

Polemika s Freudem

1. Primárním tabu kultury je homosexualita, nikoliv incest, jak tvrdil Freud (či Lévi-Strauss).
2. Dítě je primárně homosexuální, nikoliv primárně bisexuální, jak tvrdil Freud.

Primární homosexuality se dítě vzdává přijetím oidipovského řádu, což mu umožní nebýt psychotickým (patologickým narcisem, mysogynem atd).

Heterosexualita je potlačenou primární homosexualitou, po které však zůstane v heterosexuální kultuře melancholie, tesknost po ztraceném stejnopohlavním objektu.

Homosexualita v kultuře je nutným dovětkem útlaku, kompulsivní « vzpomínkou », která se vynořuje při vynucování heterosexuality. homosexualita by neexistovala jako problém bez heterosexuálního útlaku, který je však nutný, jinak by kultura nemohla přežít.

***Gender Trouble* (1990)**

Jacques Lacan – *Imaginárno a symbolično*

Stadium zrcadla - dítě ve věku 18 měsíců rozeznává svůj odraz v zrcadle jakožto obraz sebe samého a pociťuje radost z nové obrazové jednoty svého (předtím pouze fragmentárního) vzhledu – vstup dítěte do slasti imaginárna, které se váže k Matce

Osvojení si jazyka je podmíněno vznikem nevědomí - “Něvědomí je strukturováno jako jazyk” - vstup dítěte do traumatu symbolična, které se váže k Otci = přijetí jazyka a genderu, který se váže k příslušnému pohlaví – podmínka socializace a duševního zdraví

Žena – být Falem (nepřítomnost zákona, sémantické prázdno - je objektem touhy) x Muž – mít Falus (vlastnictví zákona, centrum významu – je subjektem touhy)

Polemika s Lacanem

Lacan – Falus (zákon) může mít jen falická matka (perverze dominy), která performuje matku všech mužů

Butler - Falus (zákon) může mít i falická dívka (perverze lesbismu), která neperformuje ženskost, nýbrž mužskost

***Závažná těla* (1993)**

otázka tělesnosti jakožto **materiality** znaků je od samého počátku podmíněna symbolickými mechanismy

Austinova teorie performativu + Derridova teorie iterability = **citovatelnost**

Gender se vytváří a potvrzuje v každém svém opakovaném projevu – **citace heterosexuálních vzorů** ženskosti a mužskosti v lidských životech

Hierarchie heterosexuální normativity – hyperbolizovaná ženskost v parodii travesti show – fraškou je jen muž oblečený za ženu, nikoliv naopak !

Heterosexuální hegemonní útlak není politický (x Gramsci), nýbrž **performativní**, produkuje mocenský nátlak v intimní zóně sexuální identity (= Foucault) prostřednictvím její normativní materiální reprezentace

Regulativní ideál = zdánlivě neutrální popis (žena je toto) teprve popisované vytváří (gender žena) – popis a performativita ženskosti generuje diskursivní kategorii “žena”

***Rámce války. Za které životy netruchlíme?* (2013)**

Queer – podivné, nenormální

Netruchlíme za životy, které jsou “nezajištěné”, tj. které si nezaslouží soucit

Rámce viditelnosti = rámce soucitu = rámce uznání

Ve fotografické reportáži z války vidíme vždy jen fragmenty událostí a to ještě jen ty fragmenty, které jsou legitimní součástí reprezentace válečného konfliktu

Válečná cenzura – x Susan Sontag - nikdy nevidíme snímky ukazující utrpení protější strany, protože soucit s “nepřítelem” by učinil nepřítele hodným truchlení a tím by znemožnil (delegitimizoval) válku